

Kostel sv. Prokopa oslaví 120. výročí

07.08.2023

V neděli 24. září v 9.30 bude sloužit mši svatou v kostele sv. Prokopa na Sladkovském náměstí u příležitosti jeho 120. výročí posvěcení Mons. Jan Graubner, arcibiskup pražský a primas český.

Za zmínku rozhodně stojí i fakt, že na výstavbě kostela se před 120 lety podíleli veřejnou sbírkou i sami občané Žižkova. Hlavní, farní žižkovský kostel svatého Prokopa byl vysvěcen až na začátku 20. století. "Vznik kostela souvisel s prudkým rozvojem Žižkova v druhé polovině 19. století. První starosta Žižkova vůbec s novým kostelem nepočítal, protože by to prý neodpovídalo husitskému charakteru lokality. Od vzniku prvních domů současného Žižkova tak sloužily náboženským potřebám jen stávající malé kostely s omezenou kapacitou, totiž kostelík Povýšení sv. Kříže (ten byl farní od roku 1787 do roku 1842, kdy byl zrušen, dnes je v něm výstavní síň Atrium) a kostel sv. Rocha, Rozálie a Šebestiána na Olšanském náměstí, vzniklý po morové epidemii roku 1683 (ten byl farní od roku 1842)", říká nynější farář kostela sv. Prokopa Vít Uher.

Když byl v roce 1879 tento kostel opravován, projevila se kritická situace v plné síle: bohoslužby musely být dokonce slouženy pod širým nebem na Komenského náměstí. Tentyž rok se začalo s plánováním nového velkého farního kostela pro město, čítající tehdy už 20 000 lidí, vesměs katolického vyznání. Místo bylo vybráno na Basilejském náměstí, ale pak přesunuto na náměstí Sladkovské, totéž místo bylo ovšem zvoleno i pro výstavbu reálného gymnázia. Výsledkem je velmi neobvyklé, poměrně stísněné umístění kostela obestavěného budovou školy. Základní kámen posvětil pražský arcibiskup František de Paula Schönborn v roce 1898, stavba se v roce 1901 pro nedostatek financí zdržela, hotový kostel pak posvětil arcibiskup Lev Skrbenský z Hřiště 27. září 1903.

Kostel je postaven podle plánů jednoho z tehdejších nejznámějších dobových architektů Josefa Mockera, mimo jiné i stavitele chrámu sv. Víta a kostela sv. Ludmily na Vinohradech. Zemřel ale ještě před dokončením v roce 1899, po něm pak stavbu dokončil František Mikeš. Mocker dal kostelu jeho charakteristický vzhled vrcholně gotické cihlové stavby s jednou hodinovou věží a dispozicí trojlodní baziliky vytvářející tvar latinského kříže se sanktusníkem nad křížením podélné a příčné lodi. Národní listy přinesly v den svěcení zprávu o podobě kostela (i o průběhu slavnosti): průčelní věž je 75 m vysoká, náklady na stavbu byly 437 489 Kč, z čehož 100 000 Kč platila žižkovská obec (tj. město), 100 000 Kč Náboženská matice a 190 000 Kč Spolek pro výstavbu kostela na Žižkově.

Vnitřní vybavení pochází zejména z doby posvěcení. Za pozornost určitě stojí krásné vitráže, například okno s výjevem sv. Augustina zamýšlejícího se nad tajemstvím sv. Trojice (v pravé příčné lodi, dílo J. Kryšpína a K. L. Klusáčka) nebo s výjevem setkání sv. Prokopa s knížetem Oldřichem (vitráž byla zhotovena podle návrhu C. Boudy v roce 1992). Nečekané jsou starší památky, zejména obraz sv. Václava jako ochránce Prahy před protestanty od Karla Škréty na severní straně presbytáře (přenesen z kláštera Na Slovanech), nebo barokní soška Panny Marie z roku 1700, umístěná nalevo vedle severního vchodu (přenesená z kaple sv. Dismase, jež stála na místě usedlosti Krennovka na úpatí Šibeničního vrchu). Kostel svatého Prokopa představuje cenný příklad jednotně pojaté historizující stavby počátku 20. století.

Kostel sv. Prokopa jako hlavní církevní stavba se stal nedílnou součástí života žižkovských obyvatel: zde byli křtěni, uzavírali svatby, odtud se odebírali na věčnost. Je tak pochopitelné, že se zmínky o kostele objevují v mnohých literárních textech: takto vzpomínal Jaroslav Seifert v knížce Všecky krásy světa: „... rád jsem si vzpomínával, jak to bylo pěkné, když jsme v prosinci s maminkou chodívali časně zrána zmrzlými žižkovskými ulicemi k Sv. Prokopu....“

Kostel svatého Prokopa stále slouží podobným účelům, jen roráty se zpívají u sv. Rocha. Ale zážitky z rozsvícených světel, z barevné krásy vitráží a ze záře křišťálového lustru mají a budou mít podobně jako J. Seifert i dnes mnozí jiní. V letech 1992 až 1997 prošel kostel výraznou rekonstrukcí, shrnuje Uher.